

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

Fakulta bezpečnostního inženýrství

Katedra požární ochrany a ochrany obyvatelstva

**Výsledky preventivně výchovné činnosti
na Karvinsku**

Student: Kateřina Malíková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Dana Chudová

Studijní obor: Havarijní plánování a krizové řízení

Datum zadání bakalářské práce: 17. 10. 2007

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. 4. 2008

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně.

V Ostravě dne

Kateřina Malíková

Anotace

Malíková, K., *Výsledky preventivně výchovné činnosti na Karvinsku*, Ostrava: VŠB – TU Ostrava, Fakulta bezpečnostního inženýrství. 2008. 48 stran.

Klíčová slova: preventivně výchovná činnost, požární ochrana, ochrana obyvatelstva

Bakalářská práce se zabývá vyhodnocením preventivně výchovné činnosti ve školských zařízeních. Je rozdělená na pět částí. První část specifikuje preventivně výchovnou činnost, její formu a obsah. Druhá část je zaměřena na vznik a cíle programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Třetí část popisuje preventivně výchovnou činnost v zahraničí. Čtvrtá část je zaměřena na výuku preventivně výchovného programu. Pátá část se zabývá zpracováním a vyhodnocením dotazníků na téma požární ochrana a ochrana obyvatelstva. Výsledkem bakalářské práce je vyhodnocení preventivně výchovné činnosti ve školských zařízeních na Karvinsku.

Anotation

Malíková, K., *Results of Preventive-Education Activity in the Karviná Area*, Ostrava: VŠB – TU Ostrava, Faculty of Safety Engineering. 2008. 48 pages.

Key words: preventive-education activity, fire protection, protection of population

Baccaluate work deal with evaluation of preventive education activity in educational facilities. It is divided into five parts. Forepart specifies Preventive educational activity, its form and content. Second part is focused on rise and purposes of the programme „Children education in fire protection area and protection of population. Third part describes preventive educational activity abroad. Fourth part is focused on training of preventive educational programme. Fifth part deals with processing and evaluation of questionnaires: Fire protection and protection of population. Result of baccaluate work is evaluation of preventive allowance activities in educational facilities in Karvina.

OBSAH

Úvod.....	1
1. Preventivně výchovná činnost na úsecích požární ochrany a ochrany obyvatelstva. 2	2
1.1. Právní předpisy na úseku požární ochrany.....	2
1.2. Forma preventivně výchovné činnosti [19].....	3
1.2.1. Ministerstvo vnitra - Generální ředitelství HZS ČR	3
1.2.2. HZS kraje	5
1.2.3. Obce	6
1.2.4. Obecní úřady	6
1.2.5. Právní osoby a podnikající fyzické osoby, které jsou zahrnuty v havarijních plánech kraje nebo ve vnějších havarijních plánech	6
1.2.6. Občanská sdružení, veřejně prospěšné organizace a jiné orgány působící na úseku PO	7
2. Preventivně výchovná činnost v Moravskoslezském kraji	8
2.1. Počátky programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva.	8
2.2. Důležitost preventivně výchovného programu	10
2.3. Cíle preventivně výchovného programu	11
2.4. Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva v jiných krajích	11
2.4.1. Olomoucký kraj.....	12
2.4.2. Jihomoravský kraj	13
3. Preventivně výchovná činnost v zahraničí.....	14
3.1. Kanada.....	14
3.2. USA.....	14
3.3. Velká Británie	15
3.4. Austrálie	15
4. Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva	16
4.1. Výuka preventivně výchovného programu na školách	16
4.1.1. Cílová skupina preventivně výchovného programu	17
4.1.2. Výuky na I. stupni základních škol – 1. cyklus.....	18
4.1.3. Výuka na II. stupni základních škol – 2. cyklus.....	19
4.2. Výcvik instruktorů.....	21
4.2.1. Kurzy instruktorů [5].....	21

4.2.2.	Rozdělení instruktorů [5]	22
4.3.	Obsazenost škol.....	23
5.	Zpracování výsledků preventivně výchovné činnosti	24
5.1.	Výběr škol pro vyplnění dotazníků	24
5.2.	Hodnocení dotazníků.....	24
5.3.	Statistické výpočty	25
5.3.1.	Vyhodnocení výsledků 3. tříd	27
5.3.2.	Vyhodnocení výsledků 7. tříd	28
5.3.3.	Vyhodnocení správných odpovědí u žáků 3. tříd a následné doporučení	29
5.3.4.	Vyhodnocení správných odpovědí u žáků 7. tříd a následné doporučení	30
Závěr.....		31
Seznam použité literatury		32
Seznam zkratk		34
Seznam obrázků		35
Seznam tabulek.....		35
Seznam grafů		35
Seznam příloh		36

Úvod

V dnešním moderním světě jsme všichni stále častěji ohroženi různými katastrofami jako jsou požáry, havárie v chemickém průmyslu, teroristickými akcemi nebo živelnými pohromami (povodně, vichřice, sesuvy půdy, apod.). Při vzniku těchto katastrof je povinností hasičského záchranného sboru a složek integrovaného záchranného systému poskytnout občanům veškerou pomoc. Důležitou součástí pomoci je i připravenost občanů reagovat na vznik takových situací, aby se každý uměl postarat o sebe a své nejbližší.

Velmi důležitou úlohu má proto preventivně výchovná činnost, která má za úkol připravovat občany na dopad možných následků mimořádných událostí a naučit je, jak se v případě ohrožení zachovat. Informace o chování při mimořádné události a způsobech sebeochrany se pomocí preventivně výchovné činnosti musí dostat k občanům všech věkových kategorií. Důležité je také upozornění na všechny činnosti, které mohou způsobit vznik mimořádné události. Preventivně výchovná činnost je nezbytná, proto mé následující řádky budu věnovat právě tématu preventivně výchovné činnosti.

Bakalářská práce je rozčleněna do pěti kapitol. První kapitola se zabývá definováním preventivně výchovné činnosti, právními předpisy, které preventivně výchovnou činnost upravují a formami preventivně výchovné činnosti. Druhou část bakalářské práce věnuji preventivně výchovné činnosti v Moravskoslezském kraji, vzniku, zavedení a cílům programu Výchovy dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva v Moravskoslezském kraji a také zavedení programu do jiných krajů. Třetí část bakalářské práce věnuji preventivně výchovné činnosti v zahraničí. Ve čtvrté části bakalářské práce se zabývám samotným programem Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva, jeho zavedením na základní školy, cílovou skupinou programu a formou výuky. V této kapitole se rovněž zabývám výcvikem instruktorů, kteří provádí výuku na školách a také na jakém množství škol už je preventivně výchovný program zaveden. Pátou kapitolu bakalářské práce věnuji zpracování a vyhodnocení výsledků dotazníků na téma požární ochrana a ochrana obyvatelstva a následným vyvozením případných doporučení k preventivně výchovné činnosti.

Cílem bakalářské práce je vyhodnocení preventivně výchovné činnosti ve školských zařízeních na Karvinsku.

1. Preventivně výchovná činnost na úsecích požární ochrany a ochrany obyvatelstva

Preventivně výchovná činnost je příprava obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku jakékoliv mimořádné události včetně použití zbraně hromadného ničení. [19]

1.1. Právní předpisy na úseku požární ochrany

Povinnost poskytovat informace obyvatelstvu a věnovat se preventivně výchovné činnosti na úsecích požární ochrany a ochrany obyvatelstva uvádí právní předpisy.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů

Podle § 24 odst. 1 písm. l) zákona o PO stanoví zaměření preventivně výchovné, propagační a ediční činnosti na úseku PO a podílí se na jejím zabezpečování.

Podle § 26 odst. 2 písm. o) zákona o PO má HZS povinnost zabezpečovat preventivně výchovnou, propagační a ediční činnost na úseku požární ochrany.

Podle § 29 odst. 1 písm. n) zákona o PO obec v samostatné působnosti na úseku požární ochrany organizuje preventivně výchovnou činnost.

Podle § 75 odst. 1 písm. d) zákona o PO Občanská sdružení, veřejně prospěšné organizace a jiné orgány a organizace působící na úseku požární ochrany pomáhají při plnění úkolů na úseku požární ochrany zejména tím, že se podílejí na činnosti směřující k předcházení požárům, zejména na preventivně výchovné činnosti mezi občany a mládeží. [20]

Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. [21]

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 10 odst. 5 písm. b) zákona o IZS hasičský záchranný sbor kraje organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení.

Podle § 25 odst. 1 zákona o IZS má fyzická osoba pobývající na území České republiky právo na informace o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva a na poskytnutí instruktáže a školení ke své činnosti při mimořádných událostech. [22]

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 15 odst. 4 písm. c) zákona o krizovém řízení hasičský záchranný sbor seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení.

Podle § 31 odst. 1 zákona o krizovém řízení má fyzická osoba pobývající na území České republiky právo na nezbytné informace o připravovaných krizových opatřeních k ochraně jejího života, zdraví a majetku. [23]

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. [24]

Podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání se vytváří vzdělávací programy, podle kterých jednotlivé školy tvoří osnovy. [25]

1.2. Forma preventivně výchovné činnosti [19]

V preventivně výchovné činnosti jsou využívány všechny možné formy oslovení veřejnosti. Jednak prostřednictvím Ministerstva vnitra - generálního ředitelství HZS ČR, HZS kraje, obcí, obecních úřadů a občanských sdružení, veřejně prospěšných organizací a jiných orgánů a organizací působících na úseku PO.

1.2.1. Ministerstvo vnitra - Generální ředitelství HZS ČR

- pomocí internetu zveřejňuje seznamy osob odborně způsobilých a techniků požární ochrany, celostátní statistiku požárovosti, významné požáry s rozбором příčin a následků, aktuální stav předpisů v požární ochraně, aktuální informace
- pořádá sportovní, znalostní, literární a výtvarné soutěže
- na teletextu zveřejňuje celostátní statistiku požárovosti a aktuální informace

- v televizním vysílání pořádá znalostní soutěže s hasičskou tematikou, výchovné pořady se zaměřením na problematiku oblasti PO
- pomocí rozhlasového vysílání pořádá soutěže s tematikou požární ochrany s uváděním správných odpovědí na telefonní číslo s možností okamžité výhry propagačního výrobku
- v celostátním tisku informuje o velkých požárech a jejich škodách, prostředcích vynaložených na záchranné práce
- vytváří celostátní videotéky
- provádí celostátní průzkumy veřejného mínění o stavu zabezpečení ochrany obyvatel před požáry, výkonu prací prováděných hasiči a kontrolní činnosti
- zajišťuje celoživotní vzdělávání se specializací na požární ochranu

Tabulka 1: Preventivně výchovná činnost HZS ČR [8]

PVČ HZS ČR		2005	2006
Vlastní akce	Články v tisku / tiskové zprávy	9031/-	11223/4334
	Rozhlas / televize	3734	4211
	Akce celkem / z toho školy	3162/3552	4369/2694
	Vydané propagační a informační materiály	-	228
Akce organizované jinými subjekty ve spolupráci s MV-GŘ HZS ČR		1013	802
Akce pořádané k proškolení učitelů (semináře, kurzy) v problematice ochrany člověka za mimořádných událostí (počet akcí / počet proškolených)		73/1910	142/2079

1.2.2. HZS kraje

- pořádají dny otevřených dveří na hasičských záchranných sborech krajů
- pořádají besedy a ukázky profesionálních hasičů v předškolních a školských zařízeních
- organizují návštěvy dětí a mládeže v rámci vyučování na požárních stanicích
- pořádají soutěže v požárním sportu, o nejlepší film s hasičskou tematikou, výtvarné, literární, znalostní a soutěže fotografií
- rozdávají propagační materiály na téma požární ochrana a ochrana obyvatelstva formou plakátů, letáků, pexes, omalovánek, loutek, papírových skládanek, samolepek a kalendářů s telefonními čísly tísňového volání, varovným signálem
- poskytují instruktáže pro starosty obcí, právnické osoby, podnikající fyzické osoby a fyzické osoby k charakteru možného ohrožení obyvatel a k připraveným záchranným a likvidačním pracím
- pořádají výstavy a akce, které zviditelní požární ochranu, hasiče a ochranu obyvatelstva a to formou ukázek fotografií s tematikou požární ochrany, ochrany obyvatelstva a činnosti složek IZS, historické techniky
- organizují výchovné programy pro děti, mládež a dospělé, např. instruktáže, jak se evakuovat z dopravních prostředků, obchodních domů, sportovních areálů, kulturních prostorů, taktická cvičení s hasiči
- nabízí celoživotní vzdělávání v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva v programech jako je výchova a výuka instruktorů pro výchovu dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva, vzdělávání lektorů pro přípravu obyvatelstva v obcích
- mají podporu v preventivně výchovné činnosti od různých politiků, herců, zpěváků, významných podnikatelů, sportovců, kteří mohou oslovit širokou veřejnost
- spolupracují s odborem školství krajského úřadu, který poskytuje odborně-metodickou pomoc vzdělávacím zařízením při přípravě učitelů k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí na ZŠ a SŠ
- provádí regionální průzkumy veřejného mínění o stavu zabezpečení ochrany obyvatel před požáry, o výkonu prací prováděných hasiči a kontrolní činnosti

1.2.3. Obce

- pověřují osoby, které poskytují metodickou pomoc při zajišťování požární ochrany pro fyzické osoby nebo právnické osoby
- organizují dny otevřených dveří v objektech HZS
- propagují hasiče na akcích, které pořádají
- spolupracují s HZS ČR při zajišťování preventivně výchovné činnosti
- spolupracují s občanskými sdruženími, veřejně prospěšnými organizacemi a jinými orgány a organizacemi působícími na úseku požární ochrany a ochrany obyvatelstva

1.2.4. Obecní úřady

- organizují přednášky, besedy, instruktáže zaměřené na možné ohrožení obyvatel obce, připravená opatření k zabezpečení ochrany obyvatelstva, jejího života, zdraví a majetku.
- porady a semináře s právníckými a podnikajícími fyzickými osobami na území obce k seznámení s charakterem možného ohrožení obyvatel obce a s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi
- zřizuje informační a poradenská střediska obcí k informování obyvatel o možnostech vzniku mimořádných událostí, o připravených záchranných a likvidačních pracích a chování obyvatelstva při jejich vzniku
- zabezpečují místní rozhlasové vysílání, vysílání místní kabelové televize zaměřené na vzdělávací pořady o chování obyvatelstva při vzniku mimořádné události vyvolané člověkem, přírodními vlivy

1.2.5. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které jsou zahrnuty v havarijních plánech kraje nebo ve vnějších havarijních plánech

- organizují přednášky, besedy, instruktáže, rozhlasové vysílání pro zaměstnance zaměřené na mimořádné události v místě dislokace zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, na plánovaná opatření, sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádné události
- propagují požární ochranu a ochranu obyvatelstva

1.2.6. Občanská sdružení, veřejně prospěšné organizace a jiné orgány působící na úseku PO

- spolupracují s MV – generálním ředitelstvím HZS ČR při zajišťování preventivně výchovné činnosti v oblastech vytváření celostátních videoték, celostátní evidence informací v oblasti PO, provádění celostátních průzkumů veřejného mínění a uskutečňování programů s požární tematikou v rámci mezinárodní spolupráce
- dále spolupracují s HZS krajů při zajišťování preventivně výchovné činnosti v oblastech jako jsou dny otevřených dveří na HZS krajů, exkurze dětí a mládeže v rámci vyučování na stanicích, výchovné programy pro děti, mládež a dospělé, různé formy soutěží, výstavy zviditelňující požární ochranu a hasiče, celoživotní vzdělávání v oblasti PO, propagační materiály s tematikou PO
- také spolupracují s orgány obce při zajišťování preventivně výchovné činnosti

2. Preventivně výchovná činnost v Moravskoslezském kraji

Preventivně výchovná činnost zahrnuje veškeré činnosti týkající se vytváření a rozvíjení podmínek ochrany před požárem. Díky lepší informovanosti obyvatel mohou být zachráněny životy osob, zvířat a také majetek.

Následující tabulka uvádí počty plnění jednotlivých forem preventivně výchovné činnosti v Moravskoslezském kraji za rok 2002 – 2007.

Tabulka 2: Přehled plnění PVČ v MSK [10]

PVČ	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Články v tisku / tiskové zprávy	28/-	76/-	128/-	109/-	166/115	154/78
Rozhlas / televize	-	9/20	20/40	17/31	4/9	59/24
Vzdělávání a informační akce / školy	-	324/309	223/195	187/120	93/333	320/273
Jiné	66	68	73	80	20	49

2.1. Počátky programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva

Vzniku preventivně výchovného programu předcházela stáž příslušníků HZS Bruntál (nyní HZS MSK ÚO Bruntál) v kanadských městech Ancasteru a Kanatě (provincie Ontario) v roce 1994. Zde měli možnost vidět moderně koncipovaný a komplexní výukový program pro školní mládež, jím se nechali inspirovat pro vznik preventivně výchovného programu v ČR. Bylo nutné zohlednit rozdílnost životních stylů a mentalit v Kanadě a ČR. Proto se také seznámili s preventivně výchovným programem hasičského sboru v Anglii.

Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva vznikl v roce 1996 v Bruntále za podpory České asociace hasičských důstojníků. Autory programu jsou Bohdan a Štěpán Mikulkovi, příslušníci HZS MSK ÚO Bruntál.

Do roku 1998 probíhalo zkušební ověřování programu na několika základních a speciálních školách a také se teprve začala tvořit metodika práce s dětmi. Program se aplikoval na výuku všech ročníků jedné z bruntálských základních škol. Cílem bylo navázání

úvodních kontaktů s pedagogy a hlavní bylo určení cílové skupiny dětí. Na základě zkušeností a poznatků pak byl celý program rozdělen do několika rovin a cyklů podobně, jako je tomu např. v Anglii.

Začala vznikat vůbec první publikace v ČR na tohle téma. Publikace pod názvem *Výchova dětí v oblasti požární ochrany* vyšla v roce 1998 a popisuje celý systém výuky. Ke vzniku publikace přispěl také dětský psycholog Miroslav Piňos ze sdružení Citadela o.s. Bruntál, bez jehož odborných znalostí a zkušeností by nebyl preventivně výchovný program úplný. Od roku 1998 se preventivně výchovný program rozšířil do dalších škol na území okresu Bruntál, dnes je rozšířen po celém MSK.

Na přelomu roku 1999 a 2000 vyšla druhá publikace pod názvem *Metodika výuky aktivistů pro výchovu dětí v oblasti požární ochrany*, příručka pro instruktory. Publikace má teoretickou část, která se týká požární ochrany, ochrany obyvatelstva a základních informací o psychologii a metodickou část, která obsahuje návody k výuce na ZŠ.

Koncem roku 2000 byla vydána třetí publikace pod názvem *Výchova dětí v oblasti požární ochrany*, terénní příručka pro instruktory. Publikace usnadňuje práci instruktorům při výuce na ZŠ, obsahuje osnovu výuky a stěžejní body jednotlivých témat, které mohou pomoci při výkladu ve škole. Tato příručka zároveň usnadňuje evidenci navštěvovaných škol a evidenci odučených hodin.

Po vydání třetí publikace se stal program *Výchova dětí v oblasti požární ochrany* úplným a mohl být zpracován i do koncepcí preventivně výchovné činnosti HZS krajů pod názvem *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva*.

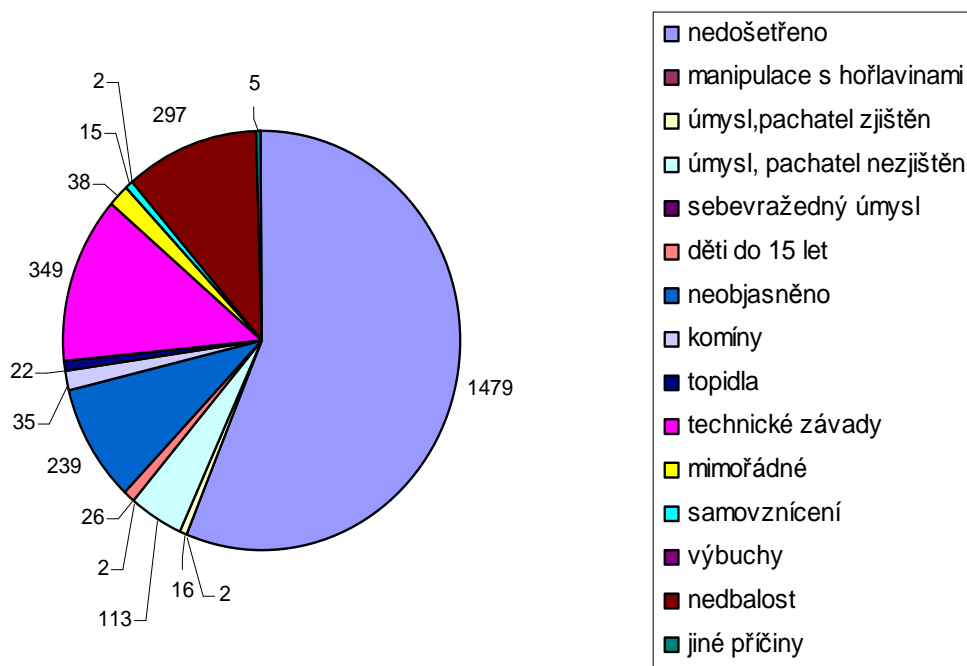
Od roku 2001 je hlavním nositelem programu Citadela o.s. Bruntál. Citadela o.s. Bruntál je dobrovolné, nezávislé a nepolitické sdružení, které sdružuje laickou i odbornou veřejnost v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Podílí se na propagaci programu na školách, na jeho rozvoji a dalších souvisejících činnostech. [10, 13]

2.2. Důležitost preventivně výchovného programu

V MSK se za rok 2007 stalo 20 663 mimořádných událostí, z toho bylo 2 640 požárů. V 26 případech bylo dokázáno, že požár způsobily děti do 15 let. Ze zkušeností HZS vyplývá, že děti do 15 let způsobily požár i v mnoha případech, které nebyly dále šetřeny. Ani v případech, které byly zařazeny do kategorie neobjasněné nebo úmyslné nelze vyloučit zavinění dětí do 15 let. Je tedy pravděpodobné, že se děti do 15 let podílejí na příčinách vzniku požárů v podstatně větším počtu případů, než udává samostatně sledovaná kategorie.

V rámci výuky podle školních učebních osnov mají děti minimální informace o tom, jak předejít požáru nebo co dělat v případě mimořádné události. Dne 29. srpna 2000 vydalo MŠMT metodický pokyn k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů. Pomocí preventivně výchovného programu je možné snížit počet mimořádných událostí nebo jim předejít.

Graf 1: Příčina vzniku požárů v MSK v roce 2007 [10]

2.3. Cíle preventivně výchovného programu

Cílem programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva je prostřednictvím výukových besed a propagačních materiálů naučit děti ve dvou věkových skupinách zásady chování při vzniku mimořádných událostí a samozřejmě i zásady, jak těmto mimořádným událostem předcházet.

Už i dnes děti, které prochází preventivně výchovným programem jsou určitým informačním kanálem, jak oslovit dospělé. V dnešní uspěchané době by jen malé procento dospělých bylo ochotno se ve svém volném čase vzdělávat v oblasti požární ochrany.

Cílem je také vychovat poučenou generaci. Dnešní děti budou jednou dospělí a budou rozhodovat jak o bezpečnosti ve svých domácnostech tak i o hasičích samotných. Výsledkem programu by měla být bezpečná domácnost, stát a spoluzodpovědnost veřejnosti za svou bezpečnost. [5]

Do budoucna se uvažuje o plném zavedení preventivně výchovného programu i na MŠ a SŠ. Stále je vyškoleno malé množství aktivistů, aby se pokryla všechna školská zařízení.

2.4. Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva v jiných krajích

K Moravskoslezskému kraji se do programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva zapojily také Olomoucký a Jihomoravský kraj. Jejich vzorem pro zpracování koncepce a zavedení preventivně výchovného programu na základní školy se stala Koncepce preventivně výchovné činnosti zpracovaná Hasičským záchranným sborem Moravskoslezského kraje.

Do budoucna se počítá se zavedením programu na celé území ČR, aby se snížil počet požárů zaviněných dětmi ve věku do 15ti let. Počet požárů způsobených dětmi do 15ti let v celé ČR je uveden v příloze 4.

2.4.1. Olomoucký kraj

Hasičský záchranný sbor Olomouckého kraje realizuje program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva už 3. rokem. Koncepce preventivně výchovné činnosti vznikla z důvodu vytvoření funkčního systému a nutnosti sjednotit preventivně výchovnou činnost. Ve školním roce 2006/2007 HZS Olomouckého kraje do programu aktivně zapojoval zejména výjezdové hasiče. Ve školním roce 2007/2008 provádí výuku na základních školách i instruktoři z řad denních příslušníků.

Cílem HZS Olomouckého kraje je do roku 2010 provést besedu na 70 % ZŠ

Tabulka 3: Počet škol v Olomouckém kraji, na kterých probíhá preventivně výchovný program ke dni 31. 8. 2007 [6]

ÚO	Celkový počet ZŠ	Počet ZŠ v programu	Procentuální vyjádření ZŠ v programu
Olomouc	92	23	35 %
Prostějov	48	5	8 %
Přerov	58	5	8 %
Sever	82	33	49 %
Celkem	280	66	23,6 %

2.4.2. Jihomoravský kraj

Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje se do programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva zapojil teprve v roce 2007, kdy byla vydána i Koncepce preventivně výchovné činnosti.

V roce 2007 prováděla výuku preventivně výchovného programu pouze jedna dvojice odborně vyškolených instruktorů a to na 5 brněnských základních školách. Od začátku roku jsou vyškoleni další instruktoři a v dubnu proběhne další úvodní kurz k vyškolení nových instruktorů. Program by se tedy měl postupně rozšířit po celém jihomoravském kraji.

Tabulka 4: Počet škol v Jihomoravském kraji, na kterých probíhá preventivně výchovný program ke dni 31. 12. 2007 [7]

ÚO	Celkový počet ZŠ	Počet ZŠ v programu	Procentuální vyjádření ZŠ v programu
Blansko	57	0	0 %
Brno	165	5	0 %
Břeclav	54	0	0 %
Hodonín	63	0	0 %
Vyškov	51	0	0 %
Znojmo	63	0	0 %
Celkem	453	5	1 %

3. Preventivně výchovná činnost v zahraničí

Ze zahraničních zemí, které se věnují preventivně výchovné činnosti jsem zde zmínila ty, kterými se HZS ÚO Bruntál nechal inspirovat při zavedení preventivně výchovného programu nebo mají preventivně výchovný program v některých bodech podobný jako je v ČR.

3.1. Kanada

Počátky preventivně výchovné činnosti v Kanadě sahají až k roku 1976, kdy byla Fire Prevention on Canada registrována jako charita. Je závislá na sponzorství, grantech a na prodeji svých výchovných propagačních materiálech. Za posledních 20 let se podařilo snížit úmrtnost při požárech o 50 %.

V Kanadě jsou hasiči hodně uznávaní. Jsou lidem hodně na očích, ať už je to na společenských akcích, ve školách, na stránkách časopisů nebo v televizních seriálech. Je pro ně hodně důležité vzdělávání v oboru požární ochrany.

Od roku 1994 byla preventivně výchovná činnost zařazena i na kanadské školy formou výchovného programu. Z výsledků preventivně výchovného programu k lednu roku 2001 vyplývá, že 88 lidských životů bylo zachráněno 35 dětmi.

Program na školách probíhá pomocí plyšového dalmatinského psa, kterému děti říkají Sparky a považují ho za svého kamaráda. Je asi metr a půl vysoký a na hlavě má hasičskou přilbu, jezdí po školních chodbách a povídá si s dětmi. Je na dálkové ovládání a má v sobě zařízení, pomocí kterého s dětmi komunikuje hasič, který stojí poblíž plyšového psa. Odpovídá dětem na různé otázky ohledně požární ochrany, výsledkem je např. nezneužívání tísňových telefonních linek a správné nahlašování požárů. [13]

3.2. USA

Hasiči z USA provádí preventivně výchovnou činnost na školách. Pro svou výuku vytvořili prezentační tabule, na kterých jsou obrázky s tematikou požární ochrany, které nakreslily samy děti. Ke každému obrázku je napsána věta, která obrázek vysvětlí a děti si tak lépe zapamatují, jak se mají v případě požáru zachovat nebo jak požáru předejít. Ke své výuce používají mechanické hasičské auto.

Preventivně výchovný program je rozdělen pro dvě věkové skupiny. 1. stupeň amerických škol se učí pouze základní informace o požární ochraně. Žáci 2. stupně amerických škol témata o požární ochraně probírají více do hloubky. Výuku na školách mohou provádět pouze speciálně vyškolení hasiči.

3.3. Velká Británie

The Fire Protection Association (FPA) je požárně bezpečnostní organizace, která byla založena roku 1946 a má silnou podporu pojišťoven (hlavně Association of British Insurers a Lloyd's). FPA zajišťuje propagační materiály s tematikou požární ochrany, např. DVD, CD, on-line služby, letáky, plakáty, atd.

FPA poskytuje školící programy přes 35 let, existuje přibližně 55 kurzů zahrnující problematiku požární bezpečnosti.

Výuce požární ochrany na školách se věnuje linkolnshirský hasičský sbor ve Velké Británii. Počátky výukového programu sahají až k roku 1978. Už v roce 1997 bylo preventivně výchovným programem pokryto 70 % škol.

Vzdělávací programy jsou rozděleny na tři cykly. 1. cyklus je určen pro žáky 2. tříd, 2. cyklus je určen pro 6. třídy a 3. cyklus pro žáky středních škol.

3.4. Austrálie

FPA Australia je hlavní, technická a vzdělávací požárně bezpečnostní organizace. Byla založena 1. ledna 1997, spojením dvou organizací, Fire Protection Industry Association Australia (založena v roce 1926) a Australian Fire Protection Association (založena v roce 1960). Obě organizace souhlasily se sloučením v jednu reprezentativní asociaci, která bude mluvčí v oblasti požární ochrany v Austrálii.

FPA Australia vydává výchovné požárně bezpečnostní brožury, které distribuuje různým věkovým kategoriím prostřednictvím hasičských sborů. Jedna z brožur je věnována speciálně dětem. Pomocí výchovné požárně bezpečnostní brožury se děti dozví, jak předcházet vzniku požáru (např. při vaření, používání elektrických spotřebičů., atd.) a jak se zachovat v případě požáru samotného (např. zpracování domácího únikového plánu, co dělat, když na nich začne hořet oblečení, atd.).

4. Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva

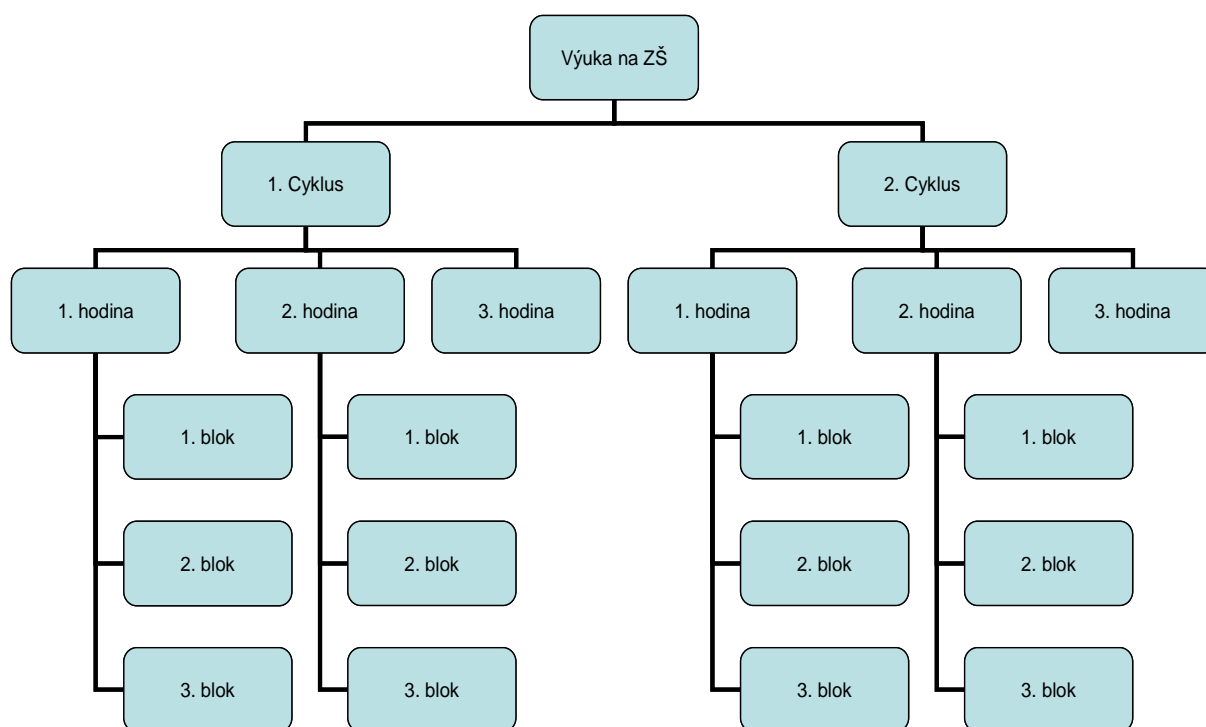
4.1. Výuka preventivně výchovného programu na školách

Výukový program výchova dětí v oblasti požární ochrany probíhá na základních školách. Výuka je prováděna formou besed, podstatou preventivního programu je vzájemná důvěra a neustálá komunikace mezi přednášejícími instruktory a dětmi, což umožňuje navázání bližšího kontaktu a překonání komunikačních bariér.

První cyklus výukového programu probíhá na prvním stupni základních škol, tzn. týká se dětí ve věku 7-10 let. Cílem prvního cyklu je získat důvěru dětí a aby získaly povědomí, že dětem oheň do ruky nepatří. Dětem jsou hravou formou předávány základní informace o požární ochraně a ochraně obyvatel, které jsou rozděleny do dvou nebo třech vyučovacích hodin.

Druhý cyklus výukového programu je zaměřen na druhý stupeň základních škol, tzn. týká se dětí ve věku 11-14 let. Cílem druhého cyklu je rozšíření znalostí získaných ve výukovém programu na prvním stupni a aby děti byly schopny odpovídat nejen za své chování, ale i mladší sourozence a kamarády. I v druhé části je výuka rozdělena do dvou nebo třech vyučovacích hodin. 3. vyučovací hodiny nejsou povinné jsou pouze doplňkové, slouží k návštěvě hasičské stanice a ukázce hasičského vybavení.

Na ZŠ působí instruktoři ve dvojicích. Každá dvojice si vybere ZŠ, na které ještě preventivně výchovný program neprobíhá a prování na ní besedy v obou cyklech každý rok.

Obrázek 1: Schéma výuky na ZŠ

4.1.1. Cílová skupina preventivně výchovného programu

1. stupeň základních škol

S výukou preventivně výchovného programu by se mělo začít co nejdříve. Žáci prvních tříd by nebyli schopni vnímat tolik informací najednou a výuka by ztrácela svůj efekt. Žáci 2. tříd jsou schopni mnohem lépe vnímat základní informace z oblasti prevence před mimořádnými událostmi, což bylo dokázáno na základně zkušeností výuky preventivně výchovného programu, proto na prvním stupni základní školy jsou cílovou skupinou žáci 2. tříd. Opakování témat požární prevence ve 3.-5. třídách zůstává na učitelích, kteří mohou čerpat informace z příruček pro učitele základních škol, které byly vydány roku 2005 a z průvodních videokazet.[5]

Obrázek 2: Výuka ve 2. třídě [13]

2. stupeň základních škol

Na druhém stupni jsou cílovou skupinou žáci 6. tříd, protože výuka žáků ve vyšších ročnících je náročnější. Žáci v 6. třídách jsou už jak fyzicky tak psychicky vyspělejší a jsou tak schopni zvládnout náročnější témata jako je zdravotní a chování při úniku nebezpečných látek. Také pro žáky 7.-9. tříd je důležité opakování témat požární prevence, které opět zůstává na učitelích.[5]

4.1.2. Výuky na I. stupni základních škol – 1. cyklus

První hodina

1. blok - Děti se dozví, kdo jsou to hasiči, kde je ve městě najít a co je jejich práce. Jeden z instruktorů si oblékne zásahový oblek a promlouvá na děti i s nasazenou maskou dýchacího přístroje, děti si tak prohlédnou zásahový oblek, čímž dojde ke snížení strachu z vybavení a výstroje hasiče.

2. blok - Děti se naučí, co je to bezplatná telefonní linka tísňového volání, proč je nebezpečné zneužití tísňových telefonních linek a jak správně ohlásit požár. Ohlášení požáru si osobně s instruktory vyzkouší formou hry. Také je jim vysvětleno, jak se mají chovat na silnici, když kolem jedou hasiči k zásahu.

3. blok - Děti ví, že si s ohněm nesmí hrát a mají z něj respekt. Jsou jim například předvedeny scénky, co dělat když najdou na ulici zápalky. Naučí se interpretovat pořekadlo „Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán“. Názorně si předvedou co dělat, když na nich začne hořet oblečení a také jaké jsou zásady první pomoci při jednoduchých popáleninách.

Druhá hodina

1. blok - V krátkosti si formou hry zopakují informace, které děti získaly v předchozí hodině

2. blok - Děti ví, odkud doma hrozí nebezpečí a na co nezapomenout při odchodu, proč se nesmí při požáru schovávat a vracet se zpět do bytu. Instruktoři si s dětmi předvedou scénku, co přesně udělat, když doma bude hořet. Pro děti je tak mnohem jednodušší vzpomenout si co dělat v případě požáru.

3. blok – Instruktoři dětem vysvětlí, co je to domácí únikový plán, který dostanou za domácí úkol nakreslit, čímž jsou i rodiče dětí informováni o tom, že je jejich dítě vzděláváno v oblasti záchranné tematiky a jsou zapojeni do spolupráce. Znájí způsob vyhlášení poplachu ve škole a znají únikovou cestu ze třídy. Děti ví, co je to varovný signál a dokáže veškeré signály rozlišit.

Třetí hodina

Třetí hodina trvá 90 minut, na začátku hodiny se zopakují důležité informace z druhé hodiny a následuje prohlídka hasičské stanice. Dítě tak ví, kam se dovolá v případě použití tísňového čísla a jak vypadá hasičská technika.

4.1.3. Výuka na II. stupni základních škol – 2. cyklus

První hodina

1. blok - Instruktoři s dětmi diskutují na téma osobní zkušenosti s hasiči. Naučí se, jak správně ohlásit požár nebo dopravní nehodu, proč je nebezpečné zneužití tísňových telefonních linek, co je to IZS a číslo 112. Dítě ví, jaká nebezpečí mu hrozí, jeli svědek nebo účastník dopravní nehody nebo mimořádné události.

2. blok - Děti umí definovat jakou úlohu hraje člověk při proměně ohně „dobrého“ v oheň „zlý“, ví co dělat, když na nich začne hořet oblečení a poskytnout první pomoc při popáleninách a při intoxikaci kouřem. Předvedou si opět scénky, k jednotlivým

tématům, aby si vše lépe pamatovali. Dokáží vysvětlit princip hoření a vyjmenovat jeho charakteristické příznaky, umí vyjmenovat a použít základní druhy PHP a dokáže vlastními slovy vysvětlit, na jakém principu jsou založeny hasební účinky jednotlivých druhů PHP.

3. blok - Děti ví jak se chovat v případě lesních požárů nebo požárů v přírodě, dokáže vyjmenovat zásady rozdělávání ohně v přírodě a ví co jsou to vyhrazená tábořiště.

Druhá hodina

1. blok - V krátkosti si formou hry zopakují informace, které děti získaly v předchozí hodině

2. blok - Děti jsou upozorněny a na co nesmí zapomenout při odchodu z domu, na hrozící nebezpečí v blízkosti elektrických spotřebičů a nebezpečných kapalin, na nebezpečné plyny, které vznikají při požáru a naučí se poskytnout první pomoc při nadýchání kouře. Děti se dozví, co je to požární hlásič a také se jim předvede názorná ukázka, každý z dětí také dostane letáček s problematikou využití požárního hlásiče a doma ho předá rodičům. Děti ví, že ve veřejných budovách existují únikové cesty a jak se značí.

3. blok - Ví co je to varovný signál a co dělat, když ho uslyší. Naučí se zásady opuštění bytu v případě evakuace, obsah evakuačního zavazadla, jak se chránit při úniku nebezpečných látek a seznámí se s prostředky improvizované ochrany osob.

Třetí hodina

Třetí hodina trvá 90 minut, na začátku hodiny se zopakují důležité informace z druhé hodiny a následuje prohlídka hasičské stanice.

Instruktoři během vyučovacích hodin rozdávají dětem propagačně – výchovné materiály (omalovánky, pexesa, vystřihovánky, samolepky s básničkou, hru motanice) a to formou odměn za aktivitu.

Obrázek 3: Ukázka propagačně – výchovných materiálů

4.2. Výcvik instruktorů

Instruktoři jsou příslušníci HZS, členové SDH, občanských sdružení působících v oblasti požární ochrany a jiných organizací, kteří jsou odborně proškolení systémem vzdělávacích kurzů.

Nárůst instruktorů, kteří provádí výuku programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva v MSK za rok 2006 a 2007 je uveden v příloze 3.

4.2.1. Kurzy instruktorů [5]

Úvodní kurz – úvodní kurz je rozdělen na dvě části. První část, úvodní, probíhá 3 dny. Zde jsou účastníci kurzu seznámeni se zásadami práce s dětmi, komunikačními dovednostmi a celou metodikou programu. Účastníci jsou postaveni do rolí žáků a jsou jim předvedeny názorné ukázky toho, jak by měla beseda na školách probíhat.

Druhá část, metodická, se koná až po 3-4 týdnech, během kterých si účastníci ověří metodiku programu s konkrétním kolektivem dětí na základních školách, kde preventivně výchovný program ještě neprobíhá. Metodický seminář trvá dva dny. Účastníci kurzu zde konzultují své zkušenosti z besed na základních školách a před

lektory si osobně zkouší, jak by měla výuka vypadat. Úvodní kurz je ukončen předáním certifikátů.

Opakovací kurz – opakovací kurz probíhá 1 den formou diskuze aktivistů, lektorů a koordinátorů. Instruktoři si zde rozvíjí strategie postupného rozšiřování programu na dalších ZŠ, které závisí na jejich zkušenostech, volném čase a ochotě věnovat se preventivně výchovnému programu. V průběhu opakovacího kurzu se řeší případné provozní nedostatky, připomínky k organizaci a běhu programu. Probírají se zde také nové poznatky a informace ohledně vývoje programu.

Lektorský kurz – lektorský kurz probíhá 4 dny. Cílem lektorského kurzu je výběr a výcvik instruktorů, schopných školit nové účastníky kurzu. Podmínkou, pro absolvování lektorského kurzu a získání oprávnění ke školení, je minimálně dvouletá praxe nebo 150 odučených hodin v preventivně výchovném programu na ZŠ.

4.2.2. Rozdělení instruktorů [5]

1. úroveň – instruktor po dobu 1. školního roku po absolvování úvodního kurzu, dvojice instruktorů provádí besedy na dvou základních školách.
2. úroveň – instruktor po dobu 2.-3. školního roku po absolvování úvodního kurzu, dvojice instruktorů provádí besedy na 3 - 4 základních školách.
3. úroveň – instruktor po více než 3 letech po absolvování úvodního kurzu, dvojice instruktorů provádí besedy na 5 - 6 základních školách může vést besedy i na zvláštních a některých speciálních školách.

Zvláštní úroveň – instruktor provádí besedy na speciálních školách, kde úzce spolupracuje s vyučujícími.

Koordinátor – příslušník oddělení prevence na územních odborech HZS MSK a PVČ jejich náplní práce. Koordinuje práci dvojic instruktorů a dohlíží na to, aby dodržovali metodiku programu. Lektor – provádí školení nových instruktorů výchovného programu. Lektorem se mohou stát koordinátoři a instruktoři, kteří mají minimálně dvouletou praxi a 150 odučených hodin ve výchovném programu.

4.3. Obsazenost škol

V MSK je celkem 449 základních škol, 100% pokrytí není možné. Muselo by být do programu zapojeno až 70% příslušníků územního odboru HZS MSK, proto byl vypočítán tzv. redukovaný počet základních škol. Školy byly hodnoceny z hlediska

- zájmu o spolupráci v oblasti prevence před mimořádnými událostmi
- počtu dětí ve škole
- umístění školy

Redukovaný počet základních škol byl stanoven přibližně na 60% z celku.[5]

Tabulka 5: Počet škol, na kterých probíhá preventivně výchovný program v MSK

ÚO	počet škol celkem 100%	redukovaný počet škol cca 60%	2006			2007		
			počet obsazených škol	obsazení v %	počet odučených hodin	počet obsazených škol	obsazení v %	počet odučených hodin
OV	68	45	5	7,35	50	12	17,65	106
BR	41	24	27	65,85	190	39	95,12	174
FM	104	51	8	7,69	92	15	14,42	52
KA	83	53	18	21,69	98	30	36,14	136
NJ	72	39	19	26,39	88	41	56,94	169
OP	81	48	18	22,22	140	39	48,15	244
Celkem MSK	449	260	95	21,16	658	176	39,20	881

Zdroj: Informace mi poskytl Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje.

5. Zpracování výsledků preventivně výchovné činnosti

5.1. Výběr škol pro vyplnění dotazníků

Cílovou skupinou, kterou jsem si stanovila pro vyplnění dotazníků, byli žáci 3. a 7. tříd základní školy. A to z důvodu, že program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva probíhá v 2. a 6. třídách. Na Karvinsku jsem si vybrala 3 základní školy, na kterých probíhá preventivně výchovný program a 3 základní školy, na kterých preventivně výchovný program není nebo byl zaveden na školy až tento školní rok. Na těchto dvou skupinách základních škol jsem porovnávala, zda je rozdíl ve vědomostech dětí v oblasti požární ochrany.

Tabulka 6: Počty vyplněných dotazníků

Základní školy	3. třídy			7. třídy			Preventivně výchovný program
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	
Gorkého, Havířov	23	24	47	19	21	40	NE
Školní, Petřvald	14	10	24	24	32	56	ANO
Majakovského, Karviná	16	15	31	19	26	45	ANO
Mendelova, Karviná	27	21	48	28	18	46	ANO
Slovenská, Karviná	7	9	16	14	11	25	NE
Družby, Karviná	25	20	45	26	20	46	NE
Celkem	112	99	211	130	128	258	

5.2. Hodnocení dotazníků

Dotazník pro žáky 3. tříd obsahuje 9 otázek (viz. příloha 1) a pro žáky 7. tříd obsahuje 11 otázek (viz. příloha 2). Dotazník jsem sestavovala z otázek jednodušších i složitějších, odborných.

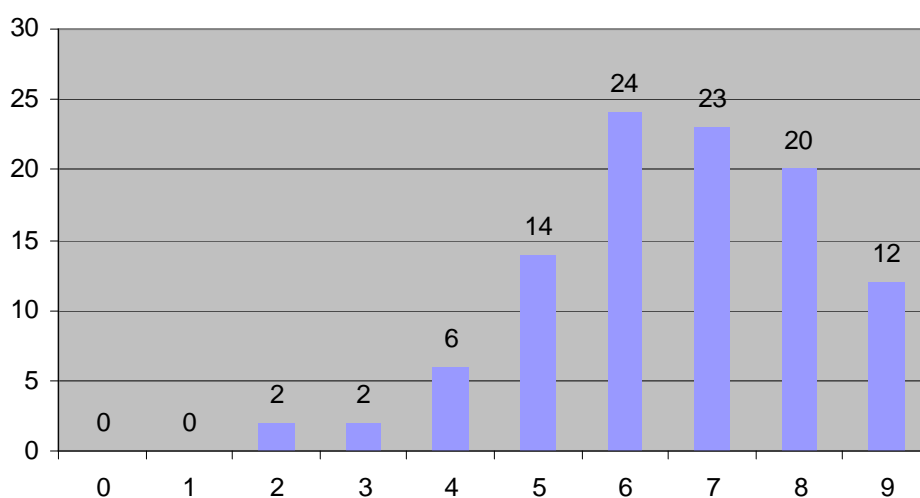
Každou správnou odpověď jsem ohodnotila jedním bodem, špatnou odpověď jsem hodnotila nula body. Za špatnou odpověď jsem považovala i tu, kdy žák neoznačil více správných odpovědí. Žáci 3. tříd tak mohli získat 0 – 9 bodů a žáci 7. tříd mohli získat 0 – 11 bodů.

5.3. Statistické výpočty

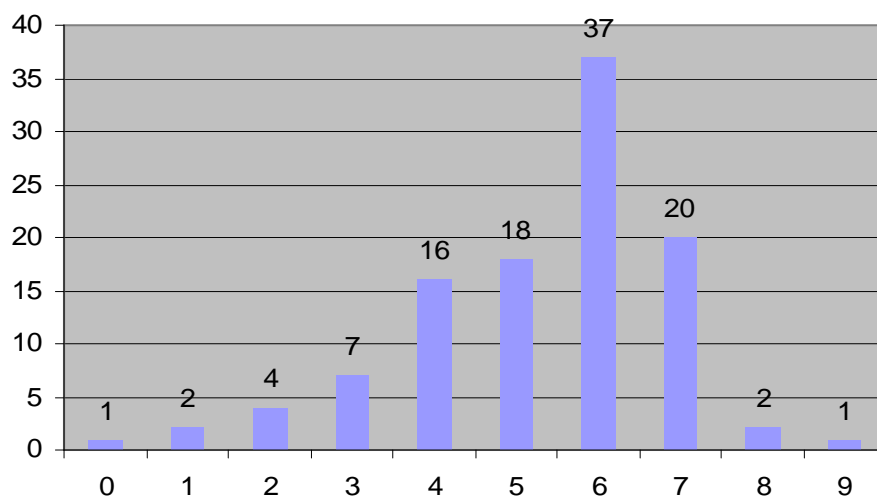
Ke statistickým výpočtům jsem použila Test významnosti rozdílu dvou výběrových průměrů, tzv. t-test pro srovnání středních hodnot obou výběrů. O daných výběrech předpokládáme, že pochází z normálního rozdělení, čemuž napovídají např. uvedené histogramy.

Histogramy znázorňují, kolik žáků dosáhlo určitého počtu bodů.

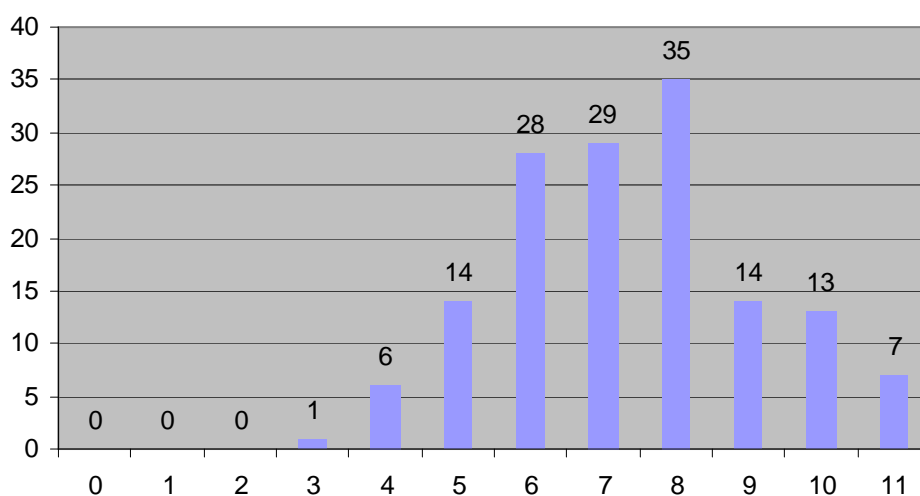
Graf 2: Rozdělení počtu žáků 3. tříd s preventivně výchovným program podle počtu dosažených bodů

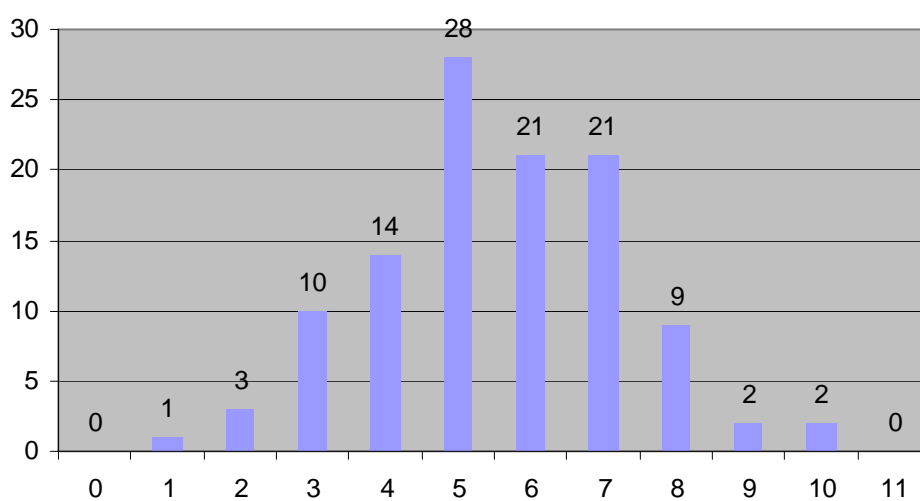
Graf 3: Rozdělení počtu žáků 3. tříd, kde preventivně výchovný program neprobíhá, podle počtu dosažených bodů

Graf 4: Rozdělení počtu žáků 7. tříd s preventivně výchovným program podle počtu dosažených bodů

Graf 5: Rozdělení počtu žáků 7. tříd, kde preventivně výchovný program neprobíhá, podle počtu dosažených bodů

F-testem jsem prověřila, který vzorec t-testu mám použít.

t-test:

$$TK: T = \frac{(M1 - M2)}{\sqrt{(n_2 - 1) * S_1^2 + (n_1 - 1) * S_2^2}} * \sqrt{(n_1 - 1) * (n_2 - 1)}$$

$$t_p = \frac{S_1^2 * (n_2 - 1) * t_p * (n_1 - 1) + S_2^2 * (n_1 - 1) * t_p * (n_2 - 1)}{(n_2 - 1) * S_2^2 * (n_1 - 1) * S_2^2}$$

5.3.1. Vyhodnocení výsledků 3. tříd

Hodnoty, které vyšly na základně zpracování dotazníků:

ZŠ, na kterých program probíhá:

Stř. hodnota	6,572816
Medián	7
Modus	6
Směr. odchylka	1,612463
Rozptyl výběru	2,600038
Minimum	2
Maximum	9
Počet	103

ZŠ, na který preventivně výchovný program zavedený není:

Stř. hodnota	5,37037
Medián	6
Modus	6
Směr. odchylka	1,643978
Rozptyl výběru	2,702665
Minimum	0
Maximum	9
Počet	108

Výpočty jsem prováděla na hladině významnosti 0,01.

Výsledky po dosazení hodnot do vzorců:

$$T = 3,2782$$

$$t_p = 1,0454$$

Závěr: $|T| > t_p \Rightarrow$ zamítáme hypotézu H_0

Ze statistických výpočtů vyplývá, že výsledky testů na školách, kde preventivně výchovný program probíhá, jsou statisticky mnohem lepší než výsledky testů na školách, kde preventivně výchovný program zaveden není.

5.3.2. Vyhodnocení výsledků 7. tříd

Hodnoty, které vyšly na základně zpracování dotazníků:

ZŠ, na kterých program probíhá:

Stř. hodnota	7,353741
Medián	7
Modus	8
Směr. odchylka	1,766518
Rozptyl výběru	3,120585
Minimum	3
Maximum	11
Počet	147

ZŠ, na kterých preventivně výchovný program zavedený není:

Stř. hodnota	5,567568
Medián	5
Modus	5
Směr. odchylka	1,771602
Rozptyl výběru	3,138575
Minimum	1
Maximum	10
Počet	111

Výpočty jsem prováděla na hladině významnosti 0,01.

Výsledky po dosazení hodnot do vzorců:

$$T = 4,5187$$

$$t_p = 1,2538$$

Závěr: $|T| > t_p \Rightarrow$ zamítáme hypotézu H_0

Ze statistických výpočtů vyplývá, že výsledky testů na školách, kde preventivně výchovný program probíhá, jsou statisticky mnohem lepší než výsledky testů na školách, kde preventivně výchovný program zaveden není.

5.3.3. Vyhodnocení správných odpovědí u žáků 3. tříd a následné doporučení

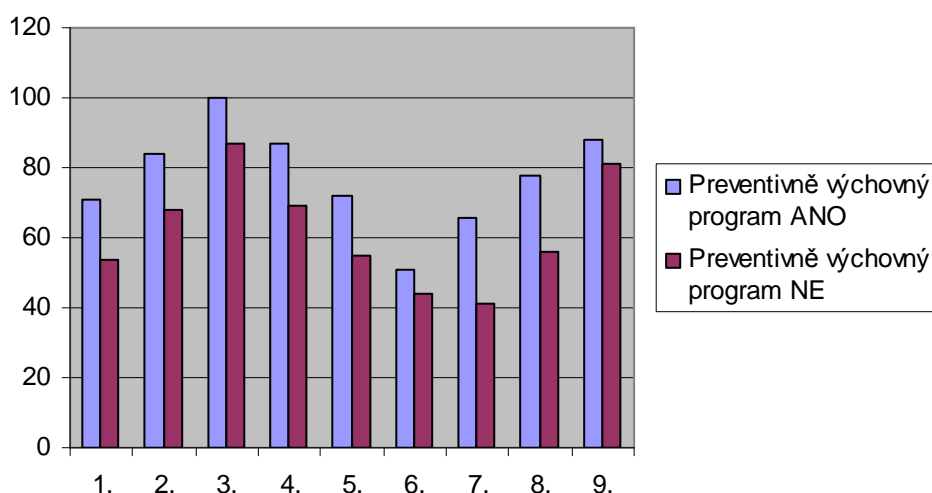
Při vyhodnocování dotazníků jsem mezi sebou porovnávala i počty správných odpovědí u jednotlivých otázek, což znázorňuje graf 6.

Znalosti v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva u žáků, kteří prošli preventivně výchovným programem jsou lepší, což potvrzují i statistické výpočty.

Při výuce programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva bych doporučovala probrat více do hloubky témata jako jsou:

- Co uděláš, když na tobě začne hořet oblečení
- Chování v situacích, když vznikne požár

Graf 6: Přehled správných odpovědí u jednotlivých otázek

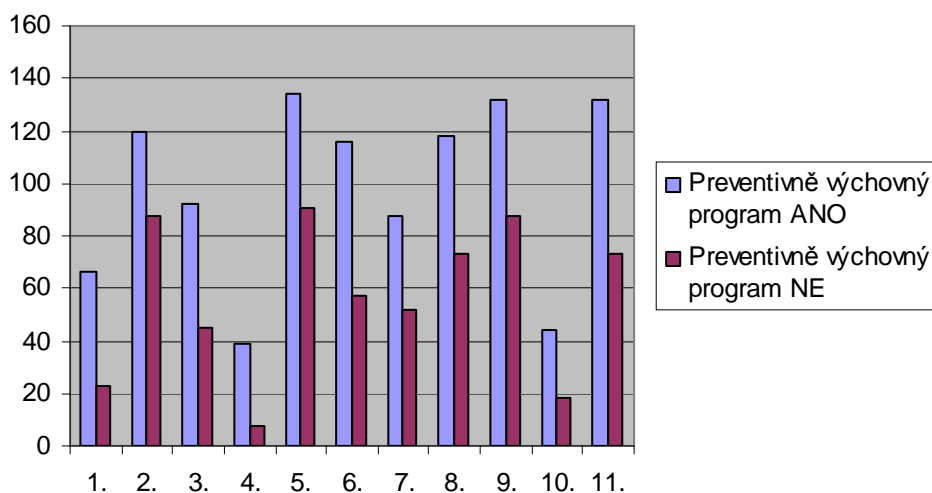

5.3.4. Vyhodnocení správných odpovědí u žáků 7. tříd a následné doporučení

Také u žáků 7. tříd jsem porovnávala počty správných odpovědí u jednotlivých otázek, což znázorňuje graf 7. Tady jsou vědomostní rozdíly v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva mnohem viditelnější.

V dotazníku pro žáky 7. tříd jsem pokládala i odbornější otázky, např. co je to Všeobecná výstraha, čím se hasí elektrika a tři základní podmínky pro vznik ohně, na které žáci škol u kterých výuka preventivně výchovné činnosti neprobíhá, nedokázali odpovědět. Zároveň bych doporučovala se těmito tématům, při výuce preventivně výchovného programu, věnovat více.

Graf 7: Přehled správných odpovědí u jednotlivých otázek

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnotit preventivně výchovnou činnost ve školských zařízeních na Karvinsku. Ve své práci jsem nejdříve definovala pojem preventivně výchovná činnost, kdo a jakou formou je oprávněn preventivně výchovnou činnost provádět. Poté jsem se věnovala preventivně výchovné činnosti v Moravskoslezském kraji a zavedení programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva na základní školy. V dalších kapitolách jsem se zmínila o zapojení programu v jiných krajích a o preventivně výchovné činnosti v zahraničí, kde má také výborné výsledky. Dále popisuji, jak probíhá výuka preventivně výchovného programu na základních školách v ČR. Výuku provádí vyškolení instruktoři a je rozdělena do dvou cyklů, pro žáky druhých a šestých tříd.

Prováděla jsem proto průzkum pomocí dotazníků u žáků třetích a sedmých tříd základních škol na Karvinsku, abych zjistila, zda je výuka prováděna kvalitně a žáci mají povědomí, co dělat v případě požáru nebo jiné mimořádné události. Porovnávala jsem vědomosti žáků v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva na základních školách, kde probíhá preventivně výchovný program a na školách, kde preventivně výchovný program není. Zpracování výsledků preventivně výchovné činnosti jsem uvedla v poslední kapitole. Dotazníky pro žáky třetích tříd jsem sestavovala z otázek na obecnější úrovni, proto rozdíly ve vědomostech nejsou velké, což jsem znázornila v grafu č. 6. Dotazníky pro žáky sedmých tříd jsou sestaveny také z otázek na odbornější úrovni a rozdíly ve vědomostech žáků jsou značné, což je znázorněno v grafu č. 7.

Výuku je nutné provádět nejen v šestých třídách, ale také v druhých třídách, kdy se žáci seznamují s problematikou požární ochrany a ochrany obyvatelstva. V šestých třídách je tak možné na tyto základní informace navázat a rozšířit vědomosti žáků na vyšší úroveň.

Rozdíly ve vědomostech žáků v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva jsou viditelné. Z toho vyplývá, že instruktoři provádí výuku programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva velmi kvalitně a žáci základních škol, kde výuka programu probíhá, mají povědomí, co dělat v případě požáru nebo jiné mimořádné události.

Z průzkumu je zřejmé, že preventivně výchovná činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva na základních školách je velkým přínosem. Myslím si, že rozšíření výuky programu do všech krajů České republiky, by mělo být hlavním cílem všech krajských hasičských záchranných sborů.

Seznam použité literatury

- [1] MIKULKA, B., MIKULKA, Š. a PIŇOS, M. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva – příručka pro instruktory*. 1. vyd. Bruntál: Citadela, o.s., 2007
- [2] MIKULKA, B., MIKULKA, Š. a PIŇOS, M. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva – terénní příručka pro instruktory*. 1.vyd. Bruntál: Citadela, o.s., 2007
- [3] MIKULKA, B., MIKULKA, Š. a PIŇOS, M. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany – příručka pro učitele základních a speciálních škol*. 1. vyd. MV – generální ředitelství hasičského záchranného sboru ČR, 2003
- [4] DOLEŽALOVÁ, J. a PAVELKA, L. *Pravděpodobnost a statistika - Matematika V.1*. vyd. Ostrava: VŠB – TUO, 2005. ISBN 80-248-0948-6
- [5] Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje *Koncepce preventivně výchovné činnosti*, 2005
- [6] Hasičský záchranný sbor Olomouckého kraje *Koncepce preventivně výchovné činnosti*, 2007
- [7] Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje *Koncepce preventivně výchovné činnosti*, 2007
- [8] *Generální ředitelství HZS ČR* [on-line]. [cit. 28. 3. 2008]. <<http://www.mvcr.cz/hasici>>.
- [9] *Moravskoslezský kraj* [on-line]. [cit. 28. 3. 2008]. <<http://www.kr-moravskoslezsky.cz>>.
- [10] *Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje* [on-line]. [cit. 1. 4. 2008]. <<http://www.hzsmsk.cz>>.

- [11] *Hasičský záchranný sbor Olomouckého kraje* [on-line]. [cit. 5. 4. 2008]. <<http://www.hzsol.cz>>.
- [12] *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje* [on-line]. [cit. 5. 4. 2008]. <<http://www.firebrno.cz>>.
- [13] *Preventivně výchovná činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* [on-line]. [cit. 10. 3. 2008]. <<http://www.hasik.cz>>.
- [14] *Fire Protection Association Australia* [on-line]. [cit. 7. 4. 2008]. <<http://www.fpaa.com.au>>.
- [15] *U.S. Fire Administration* [on-line]. [cit. 7. 4. 2008]. <<http://www.usfa.dhs.gov>>.
- [16] *Fire prevention Canada* [on-line]. [cit. 7. 4. 2008]. <<http://www.fiprecan.ca>>.
- [17] *The Fire Production Association – UK* [on-line]. [cit. 7. 4. 2008]. <<http://www.thefpa.co.uk>>.
- [18] *Fire Engineering* [on-line]. [cit. 7. 4. 2008]. <<http://www.fireengineering.com>>.
- [19] *Dobrovolní hasiči* [on-line]. [cit. 7. 4. 2008]. <<http://www.dh.cz>>.
- [20] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.
- [21] Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [22] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [23] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

[24] Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

[25] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Seznam zkratk

PVČ	Preventivně výchovná činnost
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV – GŘ HZS ČR	Ministerstvo vnitra – generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky
HZS MSK	Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje
HZS	Hasičský záchranný sbor
MSK	Moravskoslezský kraj
PO	Požární ochrana
IZS	Integrovaný záchranný systém
SDH	Sdružení dobrovolných hasičů
ZŠ	Základní škola
SŠ	Střední škola
MŠ	Mateřská škola
ÚO	Územní odbor
OV	Ostrava
BR	Bruntál
FM	Frýdek Místek
KA	Karviná
NJ	Nový Jičín
OP	Opava
PHP	Přenosný hasicí přístroj
FPA	The Fire Protection Association

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma výuky na ZŠ	17
Obrázek 2: Výuka ve 2. třídě [13]	18
Obrázek 3: Ukázka propagačně – výchovných materiálů	21

Seznam tabulek

Tabulka 1: Preventivně výchovná činnost HZS ČR [8]	4
Tabulka 2: Přehled plnění PVC v MSK [10]	8
Tabulka 3: Počet škol v Olomouckém kraji, na kterých probíhá preventivně výchovný program ke dni 31. 8. 2007 [6]	12
Tabulka 4: Počet škol v Jihomoravském kraji, na kterých probíhá preventivně výchovný program ke dni 31. 12. 2007 [7]	13
Tabulka 5: Počet škol, na kterých probíhá preventivně výchovný program v MSK	23
Tabulka 6: Počty vyplněných dotazníků	24

Seznam grafů

Graf 1: Příčina vzniku požárů v MSK v roce 2007 [10]	10
Graf 2: Rozdělení počtu žáků 3. tříd s preventivně výchovným program podle počtu dosažených bodů	25
Graf 3: Rozdělení počtu žáků 3. tříd, kde preventivně výchovný program neprobíhá, podle počtu dosažených bodů	25
Graf 4: Rozdělení počtu žáků 7. tříd s preventivně výchovným program podle počtu dosažených bodů	26
Graf 5: Rozdělení počtu žáků 7. tříd, kde preventivně výchovný program neprobíhá, podle počtu dosažených bodů	26
Graf 6: Přehled správných odpovědí u jednotlivých otázek	29
Graf 7: Přehled správných odpovědí u jednotlivých otázek	30

Seznam příloh

Příloha 1	Dotazník pro I. stupeň základní školy
Příloha 2	Dotazník pro II. stupeň základní školy
Příloha 3	Nárůst instruktorů programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva v MSK
Příloha 4	Počet požárů způsobených dětmi do 15ti let v celé ČR

Příloha 1

Dotazník pro I. stupeň základní školy

Chlapec x Dívka

Věk:

1. Co dělá hasič? (Napiš 5 příkladů)

2. Přiřaď telefonní čísla

150	Policie
155	Hasiči
158	Mezinárodní tísňové telefonní číslo
112	Záchranná služba

3. Na telefonní čísla 112, 150, 155 a 158 můžu volat (označ správné odpovědi,může být i více správných)

- a. z legrace
- b. pokud v mé blízkosti hoří
- c. mě nebo někomu v mé blízkosti se stal úraz

4. Uved' 3 příklady:

Oheň, který pomáhá

Oheň, který ublíží

5. Co uděláš, když na ulici najdeš zápalky? (označ správné odpovědi,může být i více správných)

- a. schovám si je do kapsy
- b. nebudu si jich všímat
- c. všechny je zapálím, aby si s nimi ostatní děti hrát nemohly
- d. odevzdám je dospělé osobě, která je poblíž

6. Co uděláš, když na tobě začne hořet oblečení?

a. pokud je v blízkosti známá voda

b. pokud v blízkosti voda není

7. K následujícím větám napiš, jestli je to pravda nebo lež:

V zakouřené místnosti je dobré zůstat.

Nikdy nesmím rozsvítit, pokud cítím plyn.

Pokud hoří u nás doma můžu se schovat do skříně nebo pod postel.

Pokud ve vedlejší místnosti hoří, zůstanu v pokoji a budu volat „HOŘÍ“ nebo vyvěším z okna ručník nebo prostěradlo.

Do hořícího domu se nikdy nesmím vrátit.

8. Proč a kdy hasičské, policejní a sanitní auta houkají a mají zapnuté majáky?

9. Co uděláš, když se popálíš? (označ správné odpovědi, může být i více správných)

a. Položím na popálenou plochu nějakou látku, může být i špinavá

b. Vložím popálenou plochu pod tekoucí studenou vodu

c. Nikomu o svém popálení neřeknu

d. Pokud je popálení větší než velikost dlaně musím vyhledat zdravotní pomoc

Příloha 2

Dotazník pro II. stupeň základní školy

Chlapec x Dívka

Věk:

1. Jakou práci vykonává hasič? (uved' 5 příkladů)

2. Napiš tísňová telefonní čísla:

Policie ČR

Hasičský záchranný sbor ČR

Zdravotnická záchranná služba

Jednotné evropské číslo tísňového volání

3. Které 3 důležité věty musíš nahlásit při volání na tísňovou linku?

4. Jaké musí být splněny podmínky, aby vznikl oheň?

1.

2.

3.

5. Jak se zachováš, když přistihneš mladšího sourozence (kamaráda), který si hraje se zápalkami? (označ správné odpovědi,může být i více správných)

a. Budu si hrát s ním

b. Vysvětlím mu, že zápalky nejsou hračka

c. Neudělám nic, nebudu si ho všímat

6. Co uděláš, když na tobě začne hořet oblečení?

a. Pokud je ve tvé blízkosti známá voda

b. Pokud ve tvé blízkosti voda není

- 7. Čím bys hasil / la, kdyby hořel přístroj pod elektrickým proudem?**
- 8. Co je to úniková cesta a jakou barvou je označena? (označ správné odpovědi,může být i více správných)**
- a. V případě požáru se po únikové cestě dostanu ven z hořící budovy, červenou
 - b. Cesta, po které se požár šíří nejrychleji, zelenou
 - c. V případě požáru se po únikové cestě dostanu ven z hořící budovy, zelenou
- 9. Jak poznáš, že ve škole vznikl požár? (označ správnou odpověď)**
- a. Nepoznám, když nehoří v mé blízkosti
 - b. Rozhlasem se vyhlásí požární poplach
- 10. Co je to všeobecná výstraha?**
- 11. Co uděláš, když se popálíš? (označ správné odpovědi,může být i více správných)**
- a. Položím na popálenou plochu nějakou látku, může být i špinavá
 - b. Vložím popálenou plochu pod tekoucí studenou vodu
 - c. Nikomu o svém popálení neřeknu
 - d. Pokud je popálení větší než velikost dlaně musím vyhledat zdravotní pomoc

Příloha 3

Nárůst instruktorů programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva v MSK

ÚO	2006						2007					
	Absolventi kurzu			Počet instruktorů			Absolventi kurzu			Počet instruktorů		
	HZS	Jiné	Celkem	HZS	Jiné	Celkem	HZS	Jiné	Celkem	HZS	Jiné	Celkem
OV	3	1	4	5	1	6	3	2	5	8	3	11
BR	1	0	1	11	12	23	6	8	14	17	20	37
FM	0	0	0	2	10	12	8	3	11	10	13	23
KA	16	5	21	17	5	22	8	9	17	25	14	39
NJ	15	8	23	16	9	25	2	7	9	18	16	34
OP	9	13	22	20	40	60	0	9	9	20	49	69
MSK	44	27	71	71	77	148	27	38	65	98	115	213

Zdroj: Informace mi poskytl Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje.

Příloha 4

Počet požárů způsobených dětmi do 15ti let v celé ČR [6]

